

Українська Федерація Інформатики

Інститут кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України

Вищий навчальний заклад Укоопспілки

«Полтавський університет економіки і торгівлі» (ПУЕТ)

ІНФОРМАТИКА ТА СИСТЕМНІ НАУКИ (ІСН – 2017)

МАТЕРІАЛИ

**VIII Всеукраїнської науково-практичної
конференції за міжнародною участю**

(м. Полтава, 16–18 березня 2017 року)

За редакцією професора О. О. Ємця

**Полтава
ПУЕТ
2017**

ПРОГРАМНИЙ КОМІТЕТ**Співголови:**

І. В. Сергієнко, д. ф.-м. н., професор, академік НАН України, генеральний директор Кібернетичного центру НАН України, директор Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;

О. О. Нестуля, д. і. н., професор, ректор Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі».

Члени програмного комітету:

В. К. Задірака, д. ф.-м. н., професор, академік НАН України, завідувач відділу оптимізації чисельних методів Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;

О. М. Хіміч, д. ф.-м. н., професор, чл.-кор. НАН України, завідувач відділу чисельних методів та комп'ютерного моделювання Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;

Г. П. Донець, д. ф.-м. н., с. н. с., професор, завідувач відділу економічної кібернетики Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;

О. О. Ємець, д. ф.-м. н., професор, завідувач кафедри математичного моделювання та соціальної інформатики Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»;

В. А. Заславський, д. т. н., професор, професор кафедри математичної інформатики Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

О. С. Куценко, д. т. н., професор, завідувач кафедри системного аналізу і управління Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут»;

О. М. Литвин, д. ф.-м. н., професор, завідувач кафедри вищої та прикладної математики Української інженерно-педагогічної академії;

П. І. Стецюк, д. ф.-м. н., с. н. с., завідувач відділу методів негладкої оптимізації Інституту кібернетики імені В. М. Глушкова НАН України;

А. Д. Тевяшев, д. т. н., професор, академік Української нафтогазової академії, завідувач кафедри прикладної математики Харківського національного університету радіоелектроніки;

Т. М. Барболіна, к. ф.-м. н., доцент, завідувач кафедри математичного аналізу та інформатики Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Інформатика та системні науки (ISN – 2017): матеріали VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю (м. Полтава, 16–18 березня 2017 р.) / за ред. Ємця О. О. – Полтава: ПУЕТ, 2017. – 333 с.

ISBN 978-966-184-272-3

Збірник тез конференції містить сучасну проблематику в таких галузях інформатики та системних наук, як теоретичні основи інформатики та кібернетики, математичне моделювання й обчислювальні методи, математичне та програмне забезпечення обчислювальних машин і систем, системний аналіз і теорія оптимальних рішень. Подано доповіді, що відображають проблеми сучасної підготовки фахівців з інформатики, прикладної математики, системного аналізу та комп'ютерних інформаційних технологій.

Збірник розраховано на фахівців із кібернетики, інформатики та системних наук.

УДК 004+519.7

*Матеріали друкуються в авторській редакції мовами оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори*

© Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«Полтавський університет економіки і торгівлі», 2017

ISBN 978-966-184-272-3

<i>Маляр М. М., Поліщук В. В., Шаркаді М. М.</i> Оцінювання ризику фінансування стартап проєктів.....	185
<i>Марко М. Я., Цегелик Г. Г.</i> Використання методу послідовного введення обмежень для розв'язування задачі планування виробництва	187
<i>Марченко Д. А., Ємець О. О.</i> Програмування навчального тренажера з теми «Переставні многогранники» дистанційного навчального курсу «Елементи комбінаторної оптимізації».....	190
<i>Марченко О. О., Самойленко Т. А.</i> Побудова розривного розв'язку початково-крайових задач для параболо-гіперболічних систем	193
<i>Меняйлов Е. С., Старцева А. В., Безлюбченко А. В.</i> Метод решения нелинейной задачи расчета конструкторских размерных сетей в условиях параметрической априорной неопределенности	196
<i>Михайлюк В. О.</i> Задача про покриття множинами: особливості наближеної реоптимізації.....	199
<i>Моренець В. І.</i> Задача оптимізації на нечіткій множині типу 2	201
<i>Нечуйвітер О. П., Кейта К. В.</i> Оцінка знизу для похибки чисельного інтегрування двовимірних швидкоосцилюючих функцій загального виду	203
<i>Олексійчук Ю. Ф.</i> Застосування методу гілок та меж для однієї комбінаторної задачі оптимізації потоку	205
<i>Ольховська О. В., Ольховський Д. М.</i> Ресоціалізація засобами дистанційного навчання	208
<i>Пашаева С. Э.</i> Параметры поиска в базе директивных документов.....	211
<i>Педоренко С. В., Ємець О. О.</i> Розробка тренажера з теми «М-метод» дистанційного навчального курсу «Методи оптимізації та дослідження операцій»	213

можно включать такие атрибуты как, текущее состояние выполнения работы над документами;

– Организации созданию документов. По этому параметру можно поискать документы, входящие из организации или группы организаций;

– Ключевые слова, темы и части аннотации. При поиске таких запросов над атрибутами базы директивных документов проводятся аналогии, и найденные документы размещаются по степени сходства и близости.

Список использованных источников

1. Пашаев Ф. Г. Определение некоторых метрических характеристик электронных директивных документов / Пашаев Ф. Г., Пашаева С. Е. Международный научный институт «Educatio», Ежемесячный научный журнал, IV (22). – С. 64–67.
2. Локальный поиск документов в корпоративной среде / Ф. Г. Пашаев, И. Ф. Пашаев, С. Э. Пашаева, Б. М. Алиева. // VII All-Ukrainian Scientific-Practical Conference «Computer Sciences and Systems Sciences», Poltava, 10–12 march 2016. – P. 223–225.
3. <http://www.ndu.edu.az/index.php?/az/content/306/>.
4. <http://www.president.az/documents/laws>.
5. <http://edu.gov.az/az/page/451>.
6. <http://mincom.gov.az/qanunvericilik/qanunlar/>.

УДК 004.4'2

РОЗРОБКА ТРЕНАЖЕРА З ТЕМИ «М-МЕТОД» ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ»

С. В. Педоренко, магістр спеціальності «Соціальна інформатика»

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

pedorenko.sergsi@mail.ru

О. О. Ємець, д. ф.-м. н., професор

Вищий навчальний заклад Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

yemetsli@ukr.net

Запропоновано алгоритм і написаний по ньому тренажер на тему «М-метод» для дистанційного курсу «Методи оптимізації та дослідження операцій».

Pedorenko S. V., Iemets O. O. The construction simulator on "M-method" distance learning course "methods of optimization and operations research". The algorithm written on it and simulator on "The M-method" for distance course "Methods of optimization and operations research".

Ключові слова: М-МЕТОД, ТРЕНАЖЕР, МЕТОДИ ОПТИМІЗАЦІЇ ТА ДОСЛІДЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙ.

Keywords: M-METHOD, SIMULATOR, METHODS OF OPTIMIZATION AND OPERATIONS RESEARCH.

В тезах викладена постановка задачі і частина алгоритму роботи тренажера. Метою роботи є розробка алгоритму та програмного забезпечення тренажера з теми «М-метод» дистанційного навчального курсу «Методи оптимізації та дослідження операцій». Тренажер створюється для навчання.

При ознайомленні з даною темою М-метод були використані лекції з дисципліни «Методи оптимізації та дослідження операцій» [1]. В роботах [2] розглянуті деякі тренажери для дистанційного курсу «методи оптимізації та дослідження операцій». Як в дистанційному курсі з «методів оптимізації та дослідження операцій» ПУЕТ, так і в Інтернеті (в україномовному сегменті) взагалі немає тренажера на тему «М-метод», тому створення такого тренажера є актуальним.

В магістерській роботі повинен бути створений алгоритм роботи тренажера і написана програма-тренажер для розв'язання задачі М-методом. В тренажері повинно імітуватися процес розв'язування задачі лінійного програмування М-методом на основі заданого прикладу.

Розроблено алгоритм, який реалізований у вигляді програми. Частина алгоритму представлена нижче.

Крок 1. Чи можливо задану задачу розв'язувати М-методом?

$$F = -2x_1 + 3x_2 - x_3 - x_4 \rightarrow \min;$$

$$\begin{cases} 2x_1 + x_2 - 2x_3 + x_4 = 24; \\ x_1 + 2x_2 + x_3 \leq 22; \\ x_1 - x_2 + 2x_3 \geq 10; \end{cases}$$

$$x_1, x_2, x_3, x_4 \geq 0.$$

Якщо відповідь «Ні», перехід на наступний крок.

Якщо відповідь «Так», на екрані з'являється повідомлення що відповідь не вірна. Перехід на наступний крок.

Крок 2. Скільки умов повинно виконуватися, щоб задача розв'язувалася М-методом?

Стає активним вікно в якому студент вводить число.

Якщо відповідь 3, то вона правильна, перехід на крок 3.

Якщо інша відповідь, то виводиться повідомлення про не правильну відповідь, і перехід на наступний крок.

Крок 3. Чи повинна задача лінійного програмування бути в канонічній формі?

З'являється вікно за двома кнопками. Перша «Так», друга «Ні».

Якщо вибрана відповідь «Так», перехід на крок 4.

Якщо ні, то виводиться повідомлення: «ЗЛП повинна бути в канонічній формі». Перехід на крок 4.

Крок 4. Чи повинні праві частини умов бути додатними?

З'являється вікно з двома кнопками. Перша «Так», друга «Ні».

Якщо користувач вибрав відповідь «Так», перехід на крок 5.

Якщо користувач вибрав відповідь «Ні», виводиться повідомлення про неправильну відповідь: «Праві частини рівнянь повинні бути додатними». Перехід на крок 5.

Крок 5. Чи повинна ЗЛП мати базисні змінні в кожному рівнянні?

З'являється вікно за двома кнопками. Перша «Так», друга «Ні».

Якщо користувач вибрав відповідь «Так», виводиться повідомлення про неправильну відповідь: «Хоча б в одному рівнянні не має бути базисної змінної». Перехід на наступний крок.

Якщо користувач вибрав відповідь «Ні», відповідь правильна, перехід на наступний крок.

Алгоритм, перші п'ять кроків якого викладені вище реалізовано у вигляді JAVA-аплету для підключення до дистанційного курсу в системі дистанційного навчання ПУЕТ.

Висновки. Розроблено комп'ютерний тренажер з теми «М-метод» для дистанційного навчального курсу «методи оптимізації та дослідження операцій». Він може бути використаний в навчальному процесі ПУЕТ як в дистанційній формі, так і при

самостійній роботі студента, а також як допоміжний методичний засіб для студентів стаціонару.

Практичною новизною цієї роботи є самостійна розробка алгоритму та програмного забезпечення тренажера з теми «М-метод».

Список використаних джерел

1. Ємець О. О. Методи оптимізації та дослідження операцій [Електронний ресурс] / О. О. Ємець, Т. О. Парфьонова. – Полтава : ПУЕТ, 2013. – Режим доступу: http://elib.puet.edu.ua/action.php?kt_path_info=lm.web.view&fDocume ntId=670571. – Назва з екрана.
2. Ємець О. О. Інформатика та системні науки (ІСН-2015) [Електронний ресурс] : матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції за міжнародною участю, (м. Полтава, 19–21 берез. 2015 р.) / О. О. Ємець. – Полтава : ПУЕТ, 2015. – Режим доступу: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/2488/1>. – Назва з екрана.

УДК 519.6

МЕТОД ЗНАХОДЖЕННЯ ЛІНІЙ РОЗРИВУ ФУНКЦІЇ ДВОХ ЗМІННИХ ЗА ДОПОМОГОЮ РОЗРИВНИХ СПЛАЙНІВ

Ю. І. Першина, д. ф.-м. н., доцент
Українська інженерно-педагогічна академія
yulia_pershyna@ukr.net

В статті розроблено та досліджено метод знаходження точок розриву та ε -розриву першого роду білінійної функції двох змінних, наближуючи її розривним інтерполяційним чи апроксимаційним білінійним сплайном.

Pershyna I. I. Method of finding break lines function of two variables with discontinuous splines. The paper was developed and researched method of break points and ε -break of the first kind bilinear function of two variables the approach of discontinuous interpolation or bilinear spline approximation

Ключові слова: РОЗРИВНА ФУНКЦІЯ, ІНТЕРПІНАЦІЯ, РОЗРИВНИЙ СПЛАЙН.

Keywords: DISCONTINUOUS FUNCTION, INTERLINEATION, DISCONTINUOUS SPLINE.